

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΗΛΙΑ ΛΟΓΟΘΕΤΗ

Το 2^ο ΓΕΛ Κερατσινίου αποχαιρετά με σεβασμό και αγάπη το μεγάλο ηθοποιό Ηλία Λογοθέτη. Οι μαθητές της Γ' τάξης διδάχτηκαν πολιτισμό επί δώδεκα συνεχή χρόνια, παρακολουθώντας τον στο θέατρο να ερμηνεύει έναν συγκλονιστικό «Γιωργή» από το «*Αμάρτημα της μητρός μου*».

Ο Ηλίας Λογοθέτης και η σύζυγός του, Μαρία Ζαχαρή, ήταν φίλοι του σχολείου μας. Το επισκέφτηκαν αυτόκλητοι δυο φορές (26-01-2012 και 06-03-2013) και έδωσαν διάλεξη περί τέχνης, παιδείας και πολιτισμού. Ο πολυτάλαντος ηθοποιός μας είχε καθηλώσει τότε με το χειμαρρώδη λόγο του, την απέραντη μνήμη, και την ευρυμάθειά του.

Εις μνήμην, τα παρακάτω αποσπάσματα από αυτές τις συναντήσεις.

Η θεωρία των σφαλμάτων είναι για εμένα όλη μου η ύπαρξη. Όλη μου την ζωή την έχτισαν τα σφάλματα. Σε αυτήν την παρέκκλιση, το μπατάρισμα από τον δρόμο, σε αυτή την αλλαγή πορείας οφείλω πολλά. Νιώθω καμιά φορά τον εαυτό μου να είναι σαν ένα διαστημικό αντικείμενο που πάει να συγκρουστεί και κάνει αυτή την κίνηση αποφυγής. Η εντροπία μου τότε αυξάνει, για να αποφύγω την σύγκρουση.

Δεδομένου ότι αποστηθίζω τεράστιες ποσότητες κειμένου ιλιγγιωδώς, όχι μια και πέντε και δέκα σελίδες, δεν μπόρεσα ποτέ να εκφέρω ένα κείμενο αργά. Μου φαίνεται ότι δεν μπορώ να φάω και αργά. Μου φαίνεται παράξενο το *slow motion*, αλλά προφανώς αυτό θέλει να διογκώσει κάποια άλλα πράγματα.

Με τον Βιζυηνό έχω πράγματι μια μεγάλη σχέση. Καταρχάς, αισθάνομαι μια πληρότητα, όταν μιλάω αυτή τη γλώσσα. Νιώθω ότι είναι η μητρική μου γλώσσα. Εκτός από αυτό, εγώ πιστεύω πολύ στην γλώσσα των βουβών πραγμάτων. Αυτή είναι η πραγματική γλώσσα. Νιώθω ότι κάτω από αυτή την γλώσσα στεγάζομαι. Γιατί η γλώσσα μας είναι η εστία μας, η στέγη μας. Χωρίς αυτή είμαστε ανέστιοι, πλάνητες. Γλώσσα είναι ο τόπος όπου ο άνθρωπος κατοικεί. Ένα *corpus*, το οποίο αν μας το καταστρέψουν ή του αλλάξουν κατεύθυνση, καταστραφήκαμε και εμείς. Σκεφτείτε τον τρόπο που μπορούμε να αντιμετωπίσουμε να έχουμε προτάσεις χωρίς κατηγορημα ή χωρίς υποκείμενο. Να εννοούμε με μία λέξη πολλές. Σιγά σιγά η γλώσσα συρρικνώνεται. Ευτυχώς, να κάνετε τον σταυρό σας που η μεγάλη τεχνολογία θα διασώσει την γλώσσα μας. Γιατί σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα του Πρίνστον, ούτε οι Κινέζοι θα μπορούν να χρησιμοποιούν άλλη γλώσσα στο διαδίκτυο, παρά μόνο Αρχαία Ελληνικά. Που σημαίνει ότι

η φυλή αυτή ήρθε από άλλο πλανήτη. Αυτή είναι η θεωρία η δικιά μου. Δεν ξέρω τι λένε, αλλά εμείς είμαστε από αλλού φερμένοι.

Ό,τι κληρονόμησε η ανθρωπότητα, το κληρονόμησε από το ελάχιστο, που έχουν αφήσει οι ποιητές ως δωρεά. Η ποίηση είναι τέχνη, μα και δουλειά και μέθοδος. Οι μαθηματικοί είναι μεγάλοι ποιητές. Οι εξισώσεις είναι όμορφες. Ο Ντιράγκ έλεγε στους φοιτητές του: *«να προσέχετε την ομορφιά των εξισώσεων και όχι την αλήθεια τους»*. Τα αληθινά πράγματα είναι όμορφα και η ομορφιά είναι ένα κατηγορημα της αλήθειας. Οπουδήποτε ή οποτεδήποτε συμβαίνει η αλήθεια ως πρωτεύον συμβάν, ως κατηγορημα ξεπετιέται ομορφιά. Πρέπει να ξαναβρεθούμε. Και το μέσο για να ξαναβρεθούμε είναι η γλώσσα.

Η μέθοδος που χρησιμοποιώ, για να μάθω ένα κείμενο είναι «εξ αποκαλύψεως». Το κείμενο έρχεται μπροστά μου σχηματισμένο από αλλού. Τεράστια κύματα σπρώχνουν το κείμενο προς τα μένα. Το συζητήσα κάποτε με φυσικό και μου εξήγησε επιστημονικά ότι συμβαίνει. Δηλαδή το κείμενο δεν το έχω μάθει, όπως μαθαίνουμε οποιοδήποτε κείμενο. Μου υπαγορεύεται, έρχεται από μόνο του. Είναι όπως σε ένα κονσέρτο. Γίνονται οι παύσεις των βιολιών, αλλά η μουσική συνεχίζεται. Τα κόρνα σταματούν, αλλά συνεχίζουν τα βιολιά. Στην παρτιτούρα ο ρυθμός δεν σταματάει, ούτε όταν τελειώσει το κομμάτι, γιατί συνεχίζεται η μουσική μέσα στις ψυχές των ανθρώπων, μέσα στους μαέστρους, αυτά τα φοβερά όντα.

Επομένως, όλα είναι μουσική. Ποιος, ας πούμε, πρόσεξε ποτέ τους θορύβους, που κάνουν τα εσωτερικά μας όργανα; Μόνο, αν πάει κανείς στο γιατρό να εξεταστεί, ακούει τους ήχους που κάνει το αίμα. Πραγματική συμφωνία.

Για μένα το Κερατσίνι είναι ένα σημείο αναφοράς στη ύπαρξή μου και κάθε φορά που έρχομαι σε μέθη και έμπνευση είναι το πρώτο πράγμα που αναφέρω. Μάλιστα, τα σχόλια των φίλων μου για το Κερατσίνι είναι καταπληκτικά. Ξέρουν τι γίνεται εδώ. Δεν το λέω για να σας κολακεύσω. Πραγματικά, έχω ακούσει εκπληκτικά πράγματα από σπουδαίους πνευματικούς ανθρώπους για το Σχολείο σας. Φαίνεται ότι στο Κερατσίνι κάτι γίνεται.

Δεν υπάρχει περίπτωση να θεωρήσει κανείς ότι αυτό που κάνουμε εδώ είναι μια τυπική συνάντηση ή να αμφισβητηθεί ότι αγαπιόμαστε. Γιατί ξοδεύεις, προσφέροντας έναν πολύτιμο χρόνο από την ύπαρξη σου, που δεν μπορείς να γυρίσεις προς τα πίσω ποτέ και να τον ξαναβρείς. Εγώ όρισα την σχέση μου με αυτό το Λύκειο ως αγάπη. Πραγματική αγάπη.

Το έργο δεν σου ανήκει· κάποιος άλλος το έγραψε. Όσο και να θες να προχωρήσεις, να το βάλεις μέσα σου απόλυτα δεν γίνεται. Είναι πολύ δύσκολη και θεία δουλειά η υποκριτική, το να παίζεις ένα ρόλο, χωρίς να προβάλεις την persona σου σώνει και καλά ώστε να γίνει αποδεκτή, όσες ασχήμιες κι αν διαπράττεις. Γιατί διαπράττονται τέρατα στη σκηνή κι όμως ο όχλος από κάτω ουρλιάζει θριαμβευτικά «μπράβο».

Για μένα η μόνη άμυνα αυτή τη στιγμή είναι καθηγητές και οι μαθητές. Είναι μια άμυνα στη χυδαιότητα. Δε με νοιάζουν τα πράγματα που εξαγοράζονται. Το ήθος μόνο δεν εξαγοράζεται.

Ο καθένας αυτοαποκαλείται «ηθοποιός», «διανοούμενος», «συγγραφέας». Όντως, η λέξη «ηθοποιός» που σημαίνει «πλάθω ήθος», είναι νεότερη. Προϋπήρξε η λέξη «υποκριτής». Γιατί το ήθος δεν το πλάθει ο ηθοποιός, ο συγγραφέας το πλάθει. Αν λοιπόν, ένα έργο είναι τενεκεδένιο, τι ήθος θα διαπλάσσει ο εκτελεστής; Αν μια παρτιτούρα είναι άρτσι μπούρτσι και λουλάς, τι θα παίξει ο βιολιστής; Μια παρτιτούρα πρέπει να τηρεί τους όρους, ώστε ο εκτελεστής, ο Καβάκος, ο Σγούρος, να μπορεί να παίξει κονσέρτο.

Η Μαρία παιδεύτηκε στο Βιζυηνό, ακόμη και στο πρόγραμμα. Σκεφτείτε ότι βρέθηκε και μας ήρθε από αποθήκη του Αιγίου ένα ημερολόγιο για το Βιζυηνό. Συν το γεγονός ότι το Λύκειό σας μας έκανε τη μεγάλη τιμή και φωτογράφησε τον τάφο του Βιζυηνού και βρήκε από το Δρομοκαΐτειο όλα τα στοιχεία για το λογοτέχνη, που μας έδωσε. Με το Κερατσίνι, θα έλεγα ότι έχω αναπτύξει μια σχέση ερωτική. Πάντως χαίρομαι πάρα πολύ, γιατί αυτό που συμβαίνει αυτή τη στιγμή εδώ, δεν νομίζω ότι γίνεται συχνά στο ελληνικό θέατρο.

Η ζωή μας θα βελτιωθεί σε αυτή την χώρα, εάν ξαναμπούμε στην περιοχή της τελετουργίας. Διότι, συμβολικά το λέω, αλλά μπορεί να συμβεί και πραγματικά να μην ξυπνήσεις ποτέ, όταν κοιμηθείς. Αν σκεφτείς ότι το πρωί είναι η μετάβαση από έναν θάνατο προς μια ζωή – δεν έχουμε και άλλα τεκμήρια να αποκαλύψουμε ότι είμαστε ζωντανοί – τότε πρέπει να αρχίσει μια τελετουργία. Να ντυθείς, να πλύνεις τα δόντια σου, να ξαναβάλεις στο κεφάλι σου τι πρέπει να κάνεις σήμερα και να ξεκινήσει η μέρα με μια λατρεία. Τον ήλιο, είτε τον βλέπουμε είτε όχι λόγω συννεφιάς, όταν σκάει, η φύση βουβαίνεται. Δεν ακούγεται κανένας ήχος, σαν μια υποδοχή του Θεού. Μέσα στην τεράστια κουλτούρα μας η φωτιά είναι εγγενές στοιχείο της ύπαρξης μας.

Κι εμείς οι Έλληνες έχουμε πολλές φιλοσοφικές σχολές, την Ηρακλείτεια, την Παρμενίδεια και τόσες άλλες. Δεν ξέρουμε ποιά να προτιμήσουμε. Επομένως, η φιλοσοφία και η παιδεία μας δεν είναι παιδεία ιδεολογιών, αλλά παιδεία ιδεών. Δεν μας εγκλωβίζει σε δοξασίες και σε –ισμούς. Έχουμε

ιδέες, αλλά δεν επιμένουμε σε μια ιδέα που βλάπτει τον άνθρωπο. Και κακό στον άνθρωπο κάνει η ιδέα που μετατρέπεται σε ιδεολογία.

Ας ξαναμπούμε λοιπόν στην περιοχή της τελετουργίας. Ακόμα και το φαγητό είναι μια τελετουργία. Στην δικιά μας κουλτούρα τα πάντα ήταν αφιερωμένα στους θεούς. Όταν λοιπόν πρωτοεμφανίστηκε ο αρχαιοελληνικός κόσμος και στεγάστηκε σε αυτήν τη συγκεκριμένη γη, η αρχαία τραγωδία και η κωμωδία ήταν αφιερωμένες στο θεό, την ύπαρξη.

Επομένως, η δικιά μας χώρα, το δικό μας έθνος πρέπει να ξαναρχίσει για συγκεκριμένους λόγους. Διότι πέρασε την εποχή των θεών, πέρασε και την εποχή των ηρώων και τελειώνει με την εποχή των ανθρώπων.

Τελική πορεία του ανθρώπου είναι προς ένα ειρηνικό καταφύγιο, είτε αυτό είναι η ίδια η ζωή στην οποία καταφεύγει, είτε είναι ένας γαλήνιος θάνατος. Θα πρέπει να ξέρετε ότι οι αρχαίοι χρησιμοποιούν μια άλλη λέξη για το θάνατο. Επειδή οι αρχαίοι ημών πρόγονοι δεν αντιμετώπιζουν το θάνατο με το φόβο της Ευρώπης – η Ευρώπη είναι μια ήπειρος που φοβάται το θάνατο – τον ονομάζουν «ετερομορφία», δηλαδή μετάβαση σε μια άλλη μορφή. Τόσο προχωρημένα.

Καλό ταξίδι στο φως
Ηλία Λογοθέτη

29-02-2024